

Kansainvälisen yhteistyön ja globaalikasvatuksen merkitys nykyisessä muuttuvassa maailmassa

7.11.2025

Elina Lehtomäki

Oulun yliopisto

**Merkitys
keskellä
muuttuvan
maailman
ajankohtaisia
kysymyksiä**

**Maailma on
paikallinen &
globaali**

- Sota, pakolaisuus, rauha
- Ilmastonmuutos ja luontokato
- Turvallisuus
- Köyhyys, työttömyys
- Median, erityisesti sosiaalisen median vaikutus
- Kaverit, yksinäisyys
- Rasismi, kiusaaminen
- Mielenterveys, hyvinvointi
- Tiedon korvaavat vaikuttajat
- Oma identiteetti ja paikka
- ... ja monia muita!

Onko aiempaa nopeammin muuttuvassa maailmassa aikaa, tilaa ja tarvetta kansainväliselle yhteistyölle ja globaalikasvatukselle?

Onko kansainvälisellä yhteistyöllä ja globaalikasvatuksella merkitystä?

Jos on, niin millainen merkitys?

Millaisella yhteistyöllä ja kasvatuksella?

**Merkitys lapsen,
oppilaan, nuoren,
opettajan, koulun vai
yhteiskunnan
näkökulmasta?**

**Planeetan ja
maailman kannalta**

**Kaikkien
hyvinvoinnille**

Kansainvälisyys- & globaalikasvatus

Kansainvälisyyskasvatus

Tavoitteena sivistys, tutustuminen kieliin, maihin, konteksteihin, kulttuureihin ja kansainväliseen yhteistyöhön

Tärkeää oma kasvu, avoimuus uusille asioille, tiedoille ja kokemuksille

Valmiudet: uteliaisuus, tiedonhankinta, historiallisten, polittisten ja maantieteellisten karttojen tuntemus, kieli- ja kulttuuritaidot, yhteistyötaidot

Globaalikasvatus

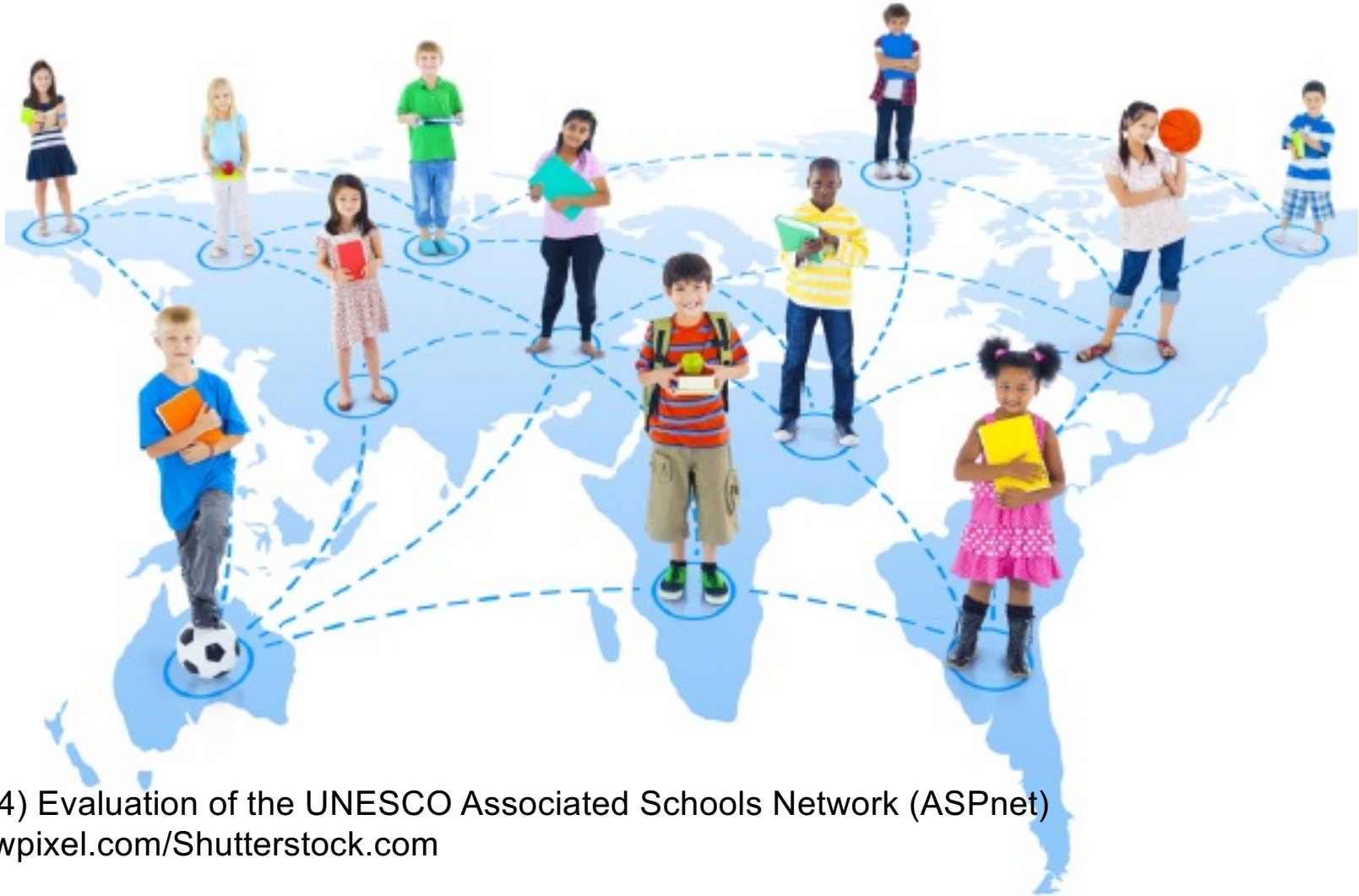
Tavoitteena ekososiaalinen sivistys, ymmärrys paikallisten ja globaalien kysymysten yhteyksistä, osallisuus ja vastuullisuus

Tärkeää oman identiteetin, paikan, monenlaisten näkökulmien ja myös toiminnan vaikutusten pohdinta

Valmiudet: kestävät elämäntavat, toiminta ihmisoikeuksien ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi ja solidaarisuus

Vaikutusta ja merkitystä raportoitu vähän

UNESCO (2024) Evaluation of the UNESCO Associated Schools Network (ASPnet)
Illustration: Rawpixel.com/Shutterstock.com

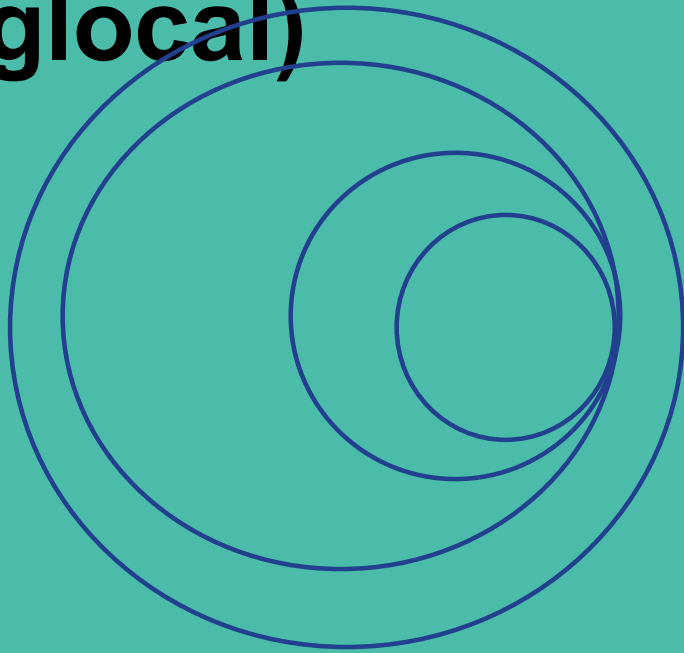

Paikalliseen eriarvoisuuteen ja syrjintään liian vähän huomiota

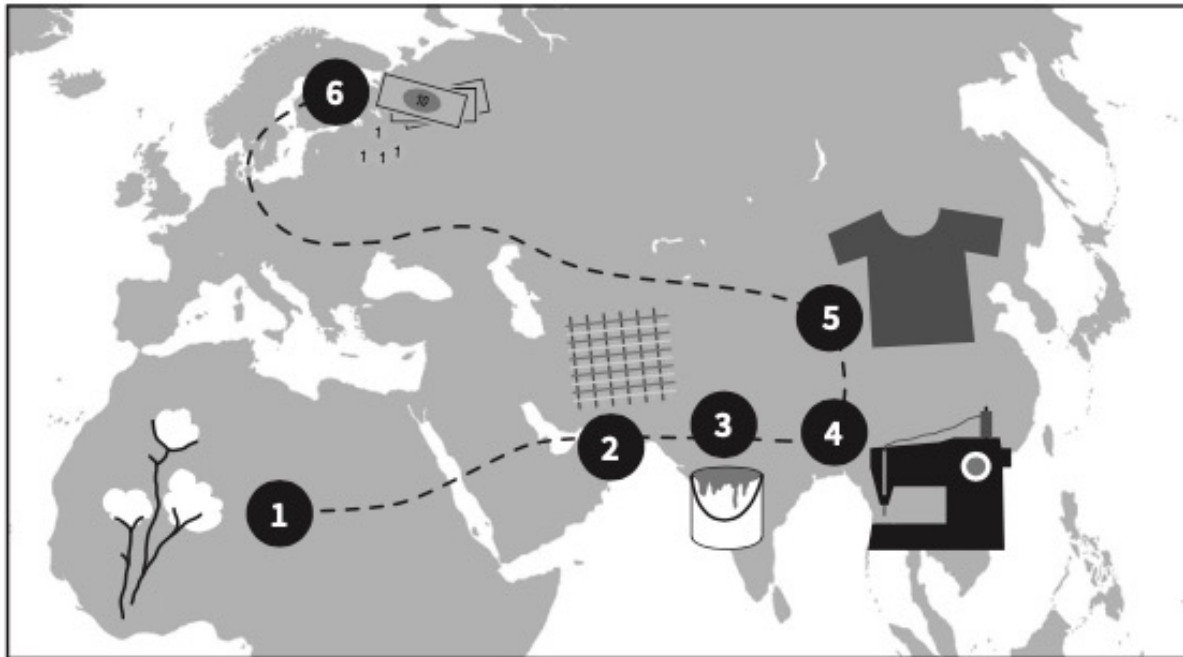

Paikan, paikallisen ja globaalin tärkeät yhteydet (glocal)

- Tutun, oman paikan, asian tai tavaran merkitys ja siihen liittyvät tunteet, joiden yhteyksiä laajempaan (planeettaan, maailmaan, sen ihmisiin ja luontoon) tarkastellaan arjen, leikin, taiteen ja ympäristön kautta
- Vaikeiden kysymysten pohtiminen
- Kuuntelu- ja dialogitaidot

Kuvio 1. Kuvitteellinen vaateen reitti perustuu alan teollisuuden todellisiin tuotantoketjuihin. Tuotantovaiheiden ja -maiden järjestys vaihtelee.
(Lähde: Eeva Kemppainen)

Rajala, Kemppainen, Lehtomäki & Lipponen (2020, 278)

Nousevia teemoja kansainvälisen yhteistyön ja globaalikasvatuksen tutkimuksessa ja käytännössä

- Kansainvälinen yhteistyö ja globaalikasvatus osana koulun toimintakulttuuria ja alakulttuureja
- Lasten ja nuorten tieto oikeuksista ja velvoitteista ja oman toiminnan vaikutusten itsearviointi
- Lasten filosofia ja kokemukset oikeudenmukaisuudesta arjessa
- Monipuoliset yhteistyön ja kasvatuksen kontekstit: leikki, pelit, liikunta, urheilu, taide ja luonto globaalin oppimisen mahdollistajina
- Ihminen osana luontoa globaalina kysymyksenä
- Vapaamuotoiset (epäviralliset) ja arkiset tilanteet, toimet ja havainnot lähtökohtana globaalien yhteyksien tarkastelulle
- Dynaaminen lähestymistapa: prosessien tärkeys (oppimisen ja kompetenssien mittaamisen sijaan)
- Dialogi ja yhteistyö käytännössä, niihin liittyvien tunteiden pohdinta ja empatian kehittyminen

Kriittiset kysymykset: kansainvälisyys ja kulttuurit kasvatuksessa

- Uskallammeko kysyä kriittisiä kysymyksiä opetukssisällön globaaleista kytköksistä ja historiasta, ja pohtia valtasuhteita?
- Jaammeko tietoa ja esimerkkejä eri puolilta maata ja maailmaa lapsille ja nuorille merkittävistä asioista, kuten leikeistä, peleistä ja urheilulajeista?
- Pohdimmeko kontekstien merkitystä niiden valinnassa ja suosiossa?
- Mitä tapahtuu? Kenelle? Mitä ajattelen? Mitä teen? Miltä minusta tuntuu?

Muuttuva maailma kysymyksien kautta

Merkitykselliset tilat, hetket, tapaamiset, käännepohdat

- Mikä on minulle merkityksellistä ja miksi? → Oman havainnon, kokemuksen, ajattelun, vuorovaikutuksen, tapaamisen pohdinta
- Dialogi: mikä on kaverille merkityksellistä? → Jaettuja merkityksiä, erilaisia merkityksiä
- Ymmärrys omasta itsestä, oikeuksista ja vastuusta, toiminnasta
- Turvallisesta tutusta uusiin näkökulmiin

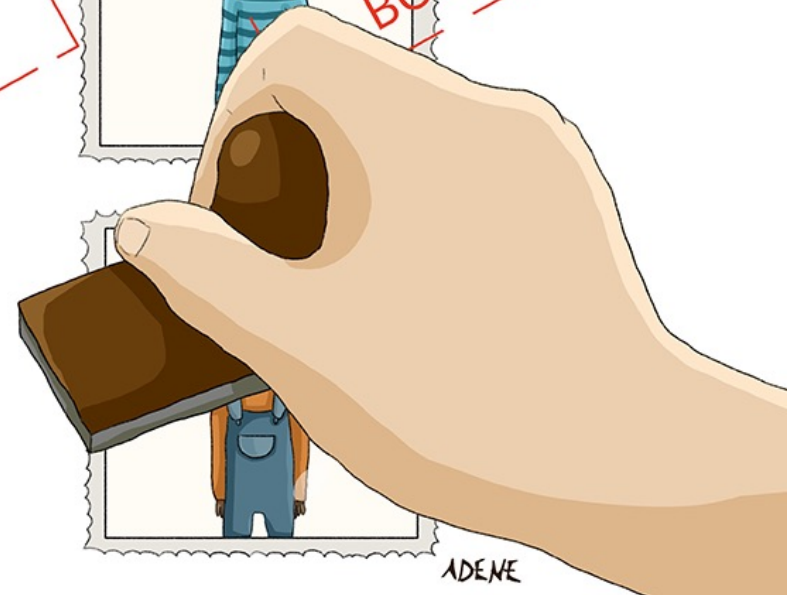
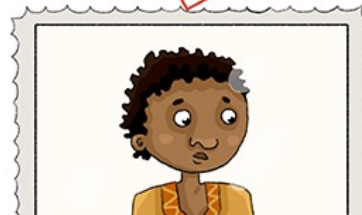
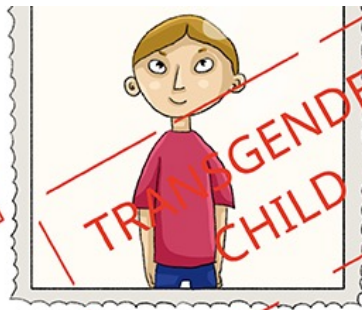
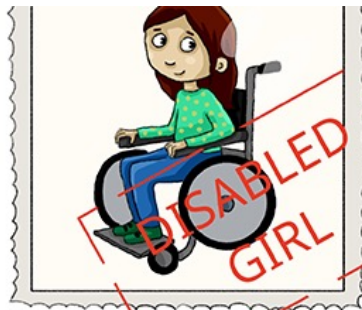
Uteliaisuus ja rohkeus muuttuvassa maailmassa

- Käsitys maailmankansalaisen ja kestävän elämäntavan taidoista (Sustainable development goal 4.7) mitattavina kompetensseina ei pysty tavoittamaan dynaamisia prosesseja
- Maailmankansalaisuus ja kestävän elämäntavan taidot yhteisinä: vuorovaikutus ja merkitykselliset hetket, käännekohtat
- Miten innostaa lapsia, nuorita, oppilaita uteliaisuuteen ja rohkeuteen?

Olemme toistaiseksi epäonnistuneet kansainvälisyys- ja globaali- kasvatuksessa

- Kriittinen, dialoginen ja dynaamisiin prosesseihin perustuva lähestymistapa vielä uutta.
- Kansainvälisyys ja yhteistyö aktiviteetteja ilman paikan ja aseman pohdintaa.
- Globaalikasvatus hajanaista, opettajien omasta kiinnostuksesta riippuvaa, kansainvälisyys vain osassa koulujenn toimintakulttuureja.
- Rasismi! Vihapuhe! Syrjintä!

ADEME

AllmeansALL

[Bit.ly/2020gemreport](https://bit.ly/2020gemreport)

Rasismi ja antirasismi yläkouluissa (Holm, ym., 2025)

1. Rasismi on yleistä ja ilmenee koulujen arjessa usein eri tavoin.
2. Rasismi herättää kouluissa usein voimakkaita tunteita ja ahdistusta.
3. Kouluissa on henkilökuntaa ja oppilaita, jotka toimivat rasismia vastaan.
4. Koulun henkilökunnalla ja oppilailla oli vaikeuksia tunnistaa rasismia ja puuttua siihen.
5. Nykyiset peruskoulutusta ohjaavat asiakirjat ja ohjeistukset eivät puutu riittävästi rasismin eri muotoihin eivätkä anna selkeää ohjeistusta antirasismin edistämiseen kouluissa.

Rasismi ja antirasismi opettajakoulutuksessa (Layne, ym. 2025)

- 97 % (N=111) opettajaopiskelijoista piti tärkeänä puuttua rasismiin, mutta 27 % ei tiennyt, mitä tehdä tai miten puuttua.
- Neljän yliopiston opettajankoulutusten opetussuunnitelmissa:
 - Yksi mainitsee rasismin
 - Kaksi mainitsee antirasismin
 - Kahdessa käytetään käsitettä moninaisuus
 - Kaikissa yleisimmät käsitteet ovat yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Opettajaopiskelijan kokemus rasismista

“Olen kokenut rasismia niin monta kertaa, että olen väsynyt puhumaan siitä (varsinkin valkoihoisille ihmisille), sillä usein kokemaani rasismia väheksytään. Sanotaan, ettei se ollut rasismia, tai minä vain kuvittelin sen. Tuntuu siltä, että ei voi koskaan kertoa, miltä tuntuu, kun olet aina se, jota kohdellaan huonosti, katsotaan vihaisesti, jolle huudetaan (kuten N-sanaa)”. (5)

(Layne, ym., 2025)

“Voiko globaalia oppimista tapahtua kotona esimerkiksi elokuvien, taiteen ja kirjojen kautta?”

Opettajaopiskelija 1

“Harjoittelu kansainvälisessä Erasmus-hankkeessa oli unelma! Sain täysin uusia näkökulmia opintoihini ja yhteistyöhön.”

Opettajaopiskelija 2

Opettajien tehtävänä luoda turvallinen tila kaikille havainnoida ja oppia uutta, luoda uuteen liittyviä käsityksiä, jakaa tietoa ja pohtia havaintoja ja tunteita.

Odotan kansainväliseltä yhteistyöltä ja globaalikasvatukselta

- Kasvatuksen, opetuksen ja opettajakoulutuksen ammattilaisten hyödyntävän kansainvälistä yhteistyötä ja globaalikasvatuksen koulutuksia rasismien havaitsemiseen ja siihen puuttumiseen, aktiiviseen antirasistiseen työhön.
- Syventävän osaamistaan lasten, nuorten ja oppilaiden kanssa yli kontekstien, paikallisesti ja globaalisti, ja kehittävän kriittistä ymmärrystä ja työtapoja.

- Atabong, Aminkeng (2021). Kohti rasisminvastaista pedagogiikkaa. In *Rasismi, valta ja vastarinta: Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*. Gaudeamus.
- Elias, A. & Mansouri, F. (2023) Towards a critical transformative approach to inclusive intercultural education, *Journal of Multicultural Discourses*, 18:1, 4-21.
- Engel, L.C. & Gonzalez, S. (2025) Toward inclusive internationalisation of schools: educators' perspectives on leading students in global experiences, *Teachers and Teaching*, 31:4, 569-583.
- Holm, G., Helakorpi, J., Matikainen-Soreau, M., Hummelstedt, I., Loukola, S., Masoud-Jaakonaho, A., & Oittinen, R. (2025). Racism and antiracism in lower secondary schools (RILSE): Findings, policy recommendations and recommendations for schools. Faculty of Educational Studies, University of Helsinki.
- Layne, H., Oikarinen, M., Pesonen, J., Ronai, K., & Lehtomäki, E. (2025). Antiracism in Finnish teacher education: A study of student teachers' perceptions. *Educação, Sociedade & Culturas*, 70.
- Młynarczyk-Sokołowska, A. (2022) Intercultural non-formal education: what the children think, *Intercultural Education*, 33:1, 82-98.
- Moloney, R. (2025). Critical interculturality in the Australian school classroom. In F. Derwin (ed.) *The Routledge Handbook of Critical Interculturality in Communication and Education*. Routledge.
- Ødegaard, E.E. (2025). Building Glocal Mindsets in Early Childhood Education: A Pedagogical Response to the UNESCO Decade of Ocean Science. In: Bøttcher, L., Winther-Lindqvist, D., Hedegaard, M., Fler, M. (eds) *Sustainability, Care, Play and the Zone of Proximal Development. Perspectives in Cultural-Historical Research*, vol 15. Springer.
- Piipponen, O. (2025). Resisting neo-liberal influences through a dynamic approach to intercultural education. In F. Derwin (ed.) *The Routledge Handbook of Critical Interculturality in Communication and Education*. Routledge.
- Rajala, A., Kemppainen, E., Lehtomäki, E. & Lipponen, L. (2020). Globaalikasvatus alkuopetuksessa: Kasvua toimijuuteen ja globaaliin vastuuseen.
- UNESCO. (2024). Evaluation of the UNESCO Associated Schools Network (ASPnet).
- Vladimirova A., & Rautio P. (2018). Unplanning research with a curious practice methodology: Emergence of childrenforest in the context of Finland. In A. Cutter-Mackenzie, K. Malone, E. Barratt Hacking (Eds.), *Research handbook on childhoodnature*. Springer.